

Masz głos – masz wybór

Materiał zawiera tekst źródłowy przedstawiający problem obywatelstwa i praw wyborczych w starożytnej Grecji i Rzymie oraz ćwiczenie do wykonania w parach, na podstawie zamieszczonego tekstu. Ćwiczenie polega na wymienieniu ograniczeń (cenzusów), istniejących dawniej i współcześnie, w dostępie do korzystania z praw wyborczych.

Materiał zawiera fotografię przedstawiającą sufrażystki oraz ciekawostkę dotyczącą walki kobiet o prawa wyborcze. Poza tym w materiale zamieszczono cele sformułowane w języku ucznia związane z obywatelstwem, aktywnością obywatelską, wadami i zaletami demokracji przedstawicielskiej, zasadami wyborczymi.

Materiał zawiera opis podstawowych zasad prawa wyborczego, takich jak: powszechność, tajność głosowania, równość, bezpośredniość. Materiał zawiera infografikę przedstawiającą informacje na temat kogo wybierają obywatele Polski.

Materiał zawiera ćwiczenie do wykonania na podstawie zamieszczonych materiałów źródłowych. Ćwiczenie jest osadzone w realiach szkolnych i dotyczy zasad wyborczych. W materiale zamieszczono także definicje funkcji wyborów takich jak kreacyjna i legitymizacyjna.

Materiał zawiera dwa teksty źródłowe dotyczące wieku nabywania czynnego prawa wyborczego i ćwiczenie do wykonania w parach na ich podstawie. Ćwiczenie polega na zbudowaniu argumentów i kontrargumentów do propozycji obniżenia wieku nabywania czynnego prawa wyborczego od lat 16.

Materiał zawiera informacje na temat udziału obywateli w wyborach, fotografię przedstawiającą udział w wyborach samorządowych oraz dwa polecenia związane z wyborami. Pierwsze polecenie dotyczy wyborów do samorządu uczniowskiego, a drugie do Sejmu.

Materiał zawiera podsumowanie treści związanych z zasadami prawa wyborczego oraz dwa ćwiczenia interaktywne. Pierwsze ćwiczenie polega na rozpoznaniu, na podstawie ilustracji, zasady prawa wyborczego, a drugie na prawidłowym zaznaczeniu wieku, w którym nabywamy czynne prawo wyborcze.

Bibliografia:

- Źródło: Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997r.*
- Źródło: M. Markiewicz, *Być obywatelem*, „Wiedza i Życie”, nr 11.
- Źródło: Marcin Waszak, Jarosław Zbieranek, *Propozycja obniżenia wieku czynnego prawa wyborczego do lat 16. Wybrane zagadnienia*, dostępny w internecie:
<https://silo.tips/download/propozycja-obnizenia-wieku-czynnego-prawa-wyborczego-do-lat-16-wybrane-zagadnieni>.

((B. Markiewicz

Być obywatelem

Od początku istnienia pojęcia polityki, czyli od starożytnej Grecji, wspólnotę „wolnych i równych” określało prawo, ono też chroniło ją, co oznaczało, iż trzeba było spełniać pewne warunki uczestnictwa w niej. Jej członkami, czyli obywatelami zarówno w Grecji, jak i w starożytnym Rzymie, mogli zostać jedynie wolni mieszkańcy polis lub civitas – miasta-państwa. (...) Tylko pan domu, w Rzymie pater familias (ojciec rodziny) – mając wolny czas i spokojną głowę – mógł być obywatelem, czyli uczestniczyć w podejmowaniu decyzji dotyczących kierowania państwem.

Źródło: M. Markiewicz, *Być obywatelem*, „Wiedza i Życie”, nr 11.

Polecenie 1

Na podstawie tekstu źródłowego wyjaśnij, jakie w starożytności występowały ograniczenia w zakresie obywatelstwa.

Masz głos – masz wybór

One go nie miały

Suфраżystki

Źródło: n.n., dostępny w internecie: wikimedia commons, domena publiczna.

Ciekawostka

W XIX wieku w Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych powstał ruch domagający się zapewnienia kobietom takich samych praw osobistych i politycznych, jakie mieli mężczyźni. Jednym z głównych celów ruchu było zapewnienie kobietom praw wyborczych, czyli prawa głosu – stąd wzięła się nazwa ruchu. W języku angielskim słowo *suffrage* [czyt.: safrydż] oznacza głosowanie, prawo głosu. Z wyjątkiem Nowej Zelandii, dopiero w XX wieku zaczęto przyznawać kobietom prawa wyborcze. Jednym z pierwszych krajów, w którym kobiety je uzyskały, była odradzająca się w 1918 r. Polska.

Najdłużej na równouprawnienie polityczne w Europie czekały mieszkanki jednego z kantonów Szwajcarii – do 1990 roku.

Co potrafię?

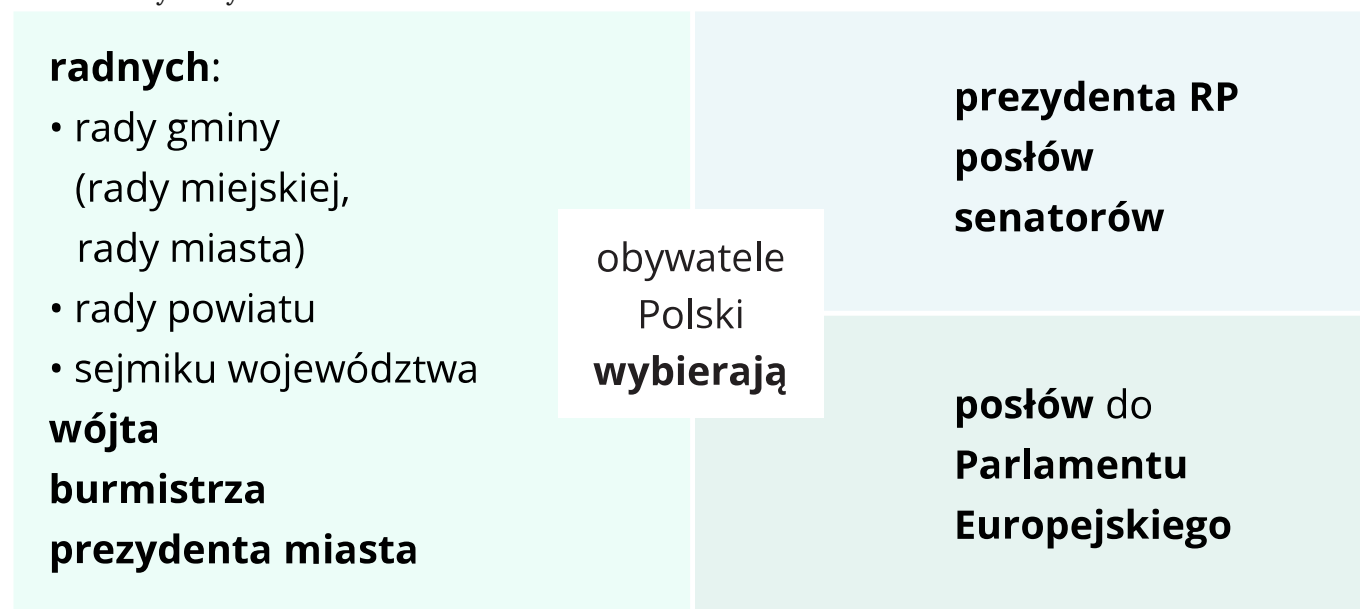
- wyjaśnić, kim jest obywatel i jakie przysługują mu prawa;
- określić, na czym polega aktywność polityczna obywateli;
- przedstawiać zalety i wady demokracji przedstawicielskiej.

Nauczysz się

- podstawowych zasad demokratycznych wyborów;
- określać rolę wyborów w państwie demokratycznym;
- wskazywać, czym powinien kierować się obywatel, podejmując decyzje wyborcze.

Zasady wyborów

Wybory są jednym z podstawowych sposobów wyłaniania osób, którym obywatele powierzają sprawowanie władzy w państwie. Mechanizm ten występuje w demokratycznych i niedemokratycznych systemach politycznych. Jednak o autentycznych wyborach można mówić tylko w odniesieniu do systemów demokratycznych.

Wybory – kogo wybierają obywatele PL

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Podstawowe zasady wyborcze

POWSZECHNOŚĆ

Każdy obywatel, który spełnia prawnie określone warunki, ma prawo czynnego (głosowanie

na kandydatów) i biernego (kandydowanie do danego organu władzy) udziału w wyborach.

RÓWNOŚĆ

Każdy wyborca dysponuje taką samą liczbą głosów, tj. zwykle jednym głosem. Głosy wyborców powinny mieć porównywalną siłę.

TAJNOŚĆ GŁOSOWANIA

Każdy wyborca ma możliwość wypełniania kart wyborczych bez obecności i bezpośredniego wpływu innych osób. Lokale wyborcze powinny być więc tak wyposażone, aby wyborca mógł oddać głos anonimowo, tzn. by żadna z osób trzecich nie mogła poznać jego głosu, a tym bardziej na niego wpływać.

BEZPOŚREDNIOŚĆ

Wybory są jednostopniowe, tzn. wyborcy głosując, dokonują wprost wyboru na stanowisko podlegające obsadzeniu w trybie głosowania. Odmiennie jest w wyborach dwustopniowych (wybory pośrednie) – obywatele wybierają swoich przedstawicieli, którzy w kolejnym głosowaniu decydują o ostatecznym składzie osobowym organu władzy.

Funkcje wyborów

Polecenie 2

Przeczytaj podane informacje.

Grupa uczniów z klasy VIIc jest wyraźnie podenerwowana.

— *Zobaczcie, co tu zostało napisane!* — mówi Kasia. — *Nie możemy się na to zgodzić. Dlaczego klasa VIId ma mieć czterech przedstawicieli w Radzie Samorządu Uczniowskiego, a my tylko dwóch?*

Wojtek poparł koleżankę:

— *To jest niesprawiedliwe! To jest niezgodne z zasadami demokracji!*

ZAŁĄCZNIK DO REGULAMINU RADY SAMORZĄDU UCZNIOWSKIEGO

(przydział miejsc w Radzie Samorządu Uczniowskiego dla poszczególnych klas)

Klasa	Liczba uczniów	Liczba miejsc w Radzie SU
VIIa	29	3
VIIb	19	2
VIIc	17	2
VIId	32	4

- Czy Kasia i Wojtek mają rację?

Wymień argumenty na poparcie punktu widzenia uczniów, a także twórców podanego załącznika. Przeprowadź krótką dyskusję w klasie.

Definicja: Funkcje wyborów

funkcja kreacyjna polega na wyłanianiu reprezentantów narodu. Są nimi osoby, które uzyskały poparcie wyborców wystarczające do zdobycia mandatu.

funkcja legitymizacyjna oznacza, że wyborcy uznają prawo zwycięzców wyborów do sprawowania władzy oraz wyrażają akceptację podejmowanych przez nich decyzji.

Mandat wyborczy to pełnomocnictwo do sprawowania władzy udzielone przez wyborców.

Zachowania wyborcze

“ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.

WOLNOŚCI I PRAWA POLITYCZNE

Art. 62.

1. Obywatel polski ma prawo udziału w referendum oraz prawo wybierania Prezydenta Rzeczypospolitej, posłów, senatorów i przedstawicieli do organów samorządu terytorialnego, jeżeli najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat.

Źródło: Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997r.

Polecenie 3

Na podstawie tekstu źródłowego wyjaśnij, co to jest czynne prawo wyborcze.

Propozycja obniżenia wieku nabywania czynnego prawa wyborczego do lat 16

Procesy demokratyzacji zachodzące w XIX i XX w. sprawiły, że likwidowano kolejne cenzusy wyborcze (majątku, wykształcenia i płci) a granicę wieku uprawniającego do głosowania sukcesywnie zmniejszano. Po drugiej wojnie światowej czynne prawo wyborcze w większości państw nabywało się w wieku 20-21 lat, dopóki w latach 70. XX w. poszczególne kraje masowo nie dokonały kolejnego obniżenia wieku wyborczego. Od tego czasu rozwiązanie polegające na przyznawaniu praw wyborczych obywatelom od 18. roku życia zaczęło stosować na całym świecie. (...) Szybko jednak, bo już w latach 90. XX w. Europie, zasada nabywania czynnego prawa wyborczego nie wcześniej niż w wieku 18 lat zaczęła być podważana. (...) Najbardziej spektakularnym przykładem tego trendu stało się przyznanie prawa głosu we wszystkich wyborach w Austrii w 2008 osobom, które ukończyły 16. rok życia. **Pomysł głosowania 16-latków wciąż wzbudza jednak wiele kontrowersji, wywołując rozmaite dylematy natury politycznej, prawnej i społecznej.**

Źródło: Marcin Waszak, Jarosław Zbieranek, *Propozycja obniżenia wieku czynnego prawa wyborczego do lat 16. Wybrane zagadnienia*, dostępny w internecie: <https://silo.tips/download/propozycja-obnienia-wieku-czynnego-prawa-wyborczego-do-lat-16-wybrane-zagadnieni>.

Polecenie 4

Scharakteryzuj przedstawiony w powyższym tekście problem. Wyjaśnij, co przemawia za obniżeniem granicy wieku uprawnionych do głosowania, a jakie argumenty są przeciwko takiej decyzji.

Udział w wyborach jest bardzo ważną w demokracji formą zachowań politycznych obywateli. Rezultaty wyborów wpływają na funkcjonowanie całego społeczeństwa i państwa.

Głosowanie w lokalu wyborczym to tylko jeden ze sposobów oddania głosu w wyborach. Można to zrobić również drogą pocztową, a w niektórych państwach nawet elektroniczną.

II tura wyborów prezydenckich lipiec 2020 r.

Źródło: wikimedia commons, licencja: CC BY 3.0.

W 1995 r. odbyła się pierwsza w Polsce telewizyjna debata kandydatów na prezydenta RP. Eksperci uważają, że publiczna wymiana poglądów między dwoma najpoważniejszymi rywalami miała istotny wpływ na postawy wyborców.

Polecenie 5

Podzielcie się na dwie grupy.

Zadanie dla grupy 1.

Scharakteryzuj, czym kierujesz się, podejmując decyzję wyborczą podczas wyboru przewodniczącego samorządu uczniowskiego.

- Głosowałem/Głosowałam na (...), ponieważ ...

Zadanie dla grupy 2.

Scharakteryzuj się, czym należy kierować się, podejmując decyzję wyborczą podczas wyboru przewodniczącego samorządu uczniowskiego.

- Powinienem/Powinnam głosować na osobę, która...

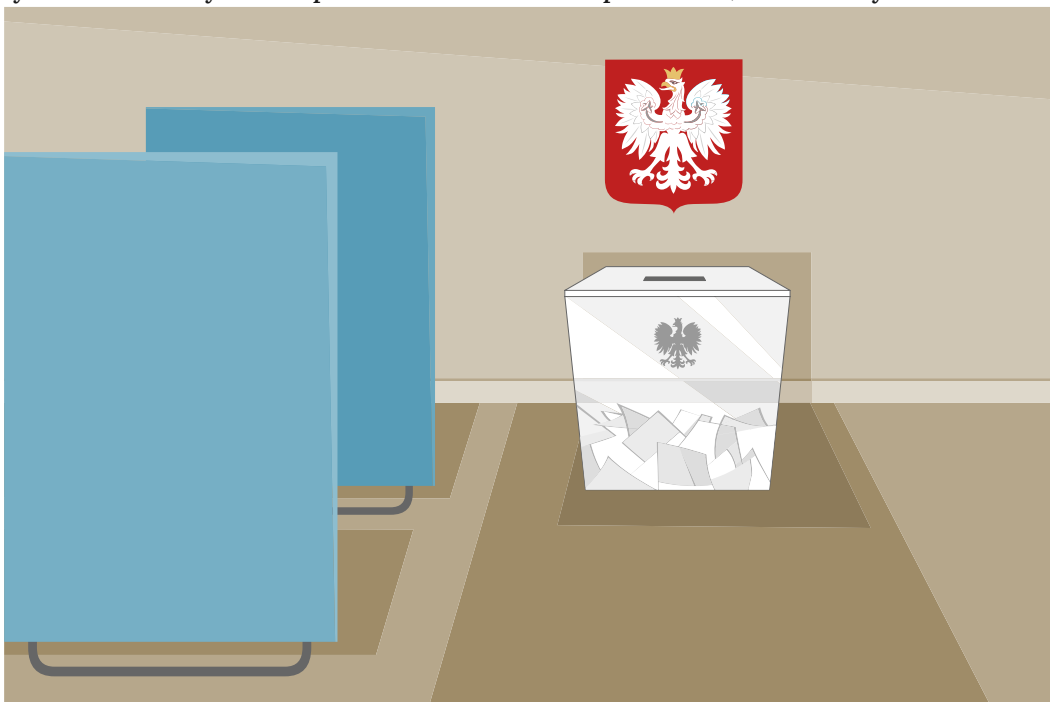
Porównaj wyniki pracy. Jeżeli zauważyłeś/zauważyłaś istotne różnice wyjaśnij, czego są skutkiem. Przedyskutuj problem na forum klasy.

Polecenie 6

Poszukaj informacji w wiarygodnych źródłach o ostatnich wyborach do sejmu. Zastanów się, jakie hasła głosiły startujące wówczas komitety wyborcze. Jak przebiega proces realizacji złożonych obietnic wyborczych? Napisz swoją odpowiedź.

Podsumowanie

Powszechne, równe, bezpośrednie wybory, odbywające się w głosowaniu tajnym, są podstawowym sposobem wyłaniania organów władzy w państwach demokratycznych. Zwycięzcy głosowania uzyskują od wyborców legitymację (prawo) do rządzenia. Pamiętaj, że udział w wolnych wyborach to prawo decydowania o sobie i społeczeństwie, w którym żyjemy. Nie zawsze było ono powszechne i wiele grup społecznych, w tym pokoleń Polaków, musiało o nie walczyć. Od ponad 30 lat żyjemy w wolnej, demokratycznej Polsce. Udział w wyborach to wyraz odpowiedzialności za państwo, za własny los.

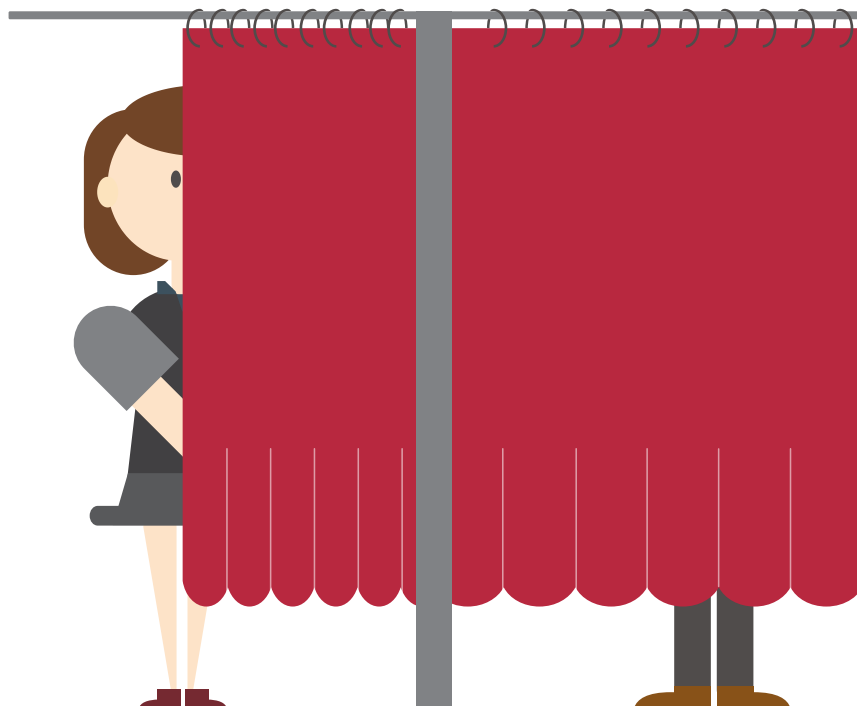
Lokal wyborczy

Źródło: Leametic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 1

Zaznacz prawidłowe dokończenie zdania.

Ilustracja przedstawia jeden ze sposobów realizacji zasady...

☐ powszechności wyborów.

☐ równości wyborów.

☐ bezpośredniości wyborów.

☐ tajności głosowania.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Zaznacz prawidłowe dokończenie zdania.

Prawo wyborcze czynne w wyborach do organów władzy państwowej nabywa obywatel Polski wraz z ukończeniem...

☐ 22 lat.

☐ 16 lat.

☐ 18 lat.

☐ 20 lat.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.